

CRITERIS PER ALS AUTORS D'ARTICLES I CORRECTORS DE LA REVISTA *TAMID*

(Versió 3, juny del 2002)

□
□
□

Aquestes instruccions complementen les normes de l'IEC contingudes en els *Criteris de distribució tipogràfica de les parts dels llibres de 17 × 24 cm de format (quart perllongat)* (dossier de treball preparat per Josep M. Mestres, cap de l'Oficina de Correcció i Assessorament Lingüístics, amb la col·laboració de Sílvia López Caballer, responsable de Correcció del Servei de Producció Editorial, Barcelona, 2002).

Presenteu els articles impresos en paper, amb espai interlineal 1,5 o 2 i lletra de 12 punts o 10 caràcters per polzada, i a la vegada en arxiu informàtic. El format de l'arxiu informàtic ha de ser preferentment: WordPerfect en qualsevol de les seves versions, Microsoft Word en qualsevol de les seves versions o bé *rich text format* per a Windows. Feu servir la lletra Times New Roman. Desactiveu la partició de mots a final de ratlla: no partiu cap mot. Podeu enviar l'arxiu gravat en un disquet o bé en forma d'annex a un missatge electrònic enviat a alguna de les següents adreces: efm1967@teleline.es o pere.casanellas@btlink.net.

Observacions sobre l'ús d'alguns caràcters

Cometes. Cometes normals: « i » (ANSI 0171 i 0187, WP 4,9 i 4,10).¹ Cometes quan el text corresponent ja va dins de les cometes anteriors: “ i ” (ANSI 0147 i 0148; WP 4,32 i 4,31). Quan el text ja va inclòs dins dels dos tipus de cometes anteriors o per a expressar significats en contextos tècnics: ‘ i ’ (ANSI 0145 i 0146; WP 4,29 i 4,28). En les bibliografies o referències bibliogràfiques, les traduccions dels títols s'indiquen entre claudàtors i cometes dobles baixes (o altes si es tracta del títol d'un article, que ja va entre cometes dobles baixes).

Guió. Per a marcar incisos o diàlegs es fa servir el guió llarg o «guió *m*»: — (ANSI 0151; WP 4,34). Si us és més còmode, podeu fer servir dos guionets seguits (--) que convertirem automàticament en un guió llarg. Entre el guió i el text de l'incís no hi ha d'haver cap espai, en canvi, el conjunt de l'incís i els guions ha d'anar separat per espais de la resta del text; exemple:

—Senyors —continuà—, excuseu-me de les meves sortides brusques...

Espai fi. Per a separar els grups de tres xifres de les quantitats numèriques (excepte en els ordinals), es fa servir un espai fi i no el punt. Per a escriure aquest espai fi, feu servir el codi

1. Dins de Windows, es pot escriure qualsevol caràcter del joc ANSI 1252 tenint la tecla BLOQ NUM activada, prement ALT, a continuació les quatre xifres corresponents al caràcter amb el teclat numèric de la dreta i finalment deixant anar la tecla ALT. Dins de WordPerfect per a Windows, es pica la combinació CTRL-w i a continuació els dos nombres, separats per coma.

<8>, que en el moment de l'edició se substituirà automàticament per l'espai fi. Per exemple: «3<8>259 sous». Però: «l'any 1999» (ordinal).

Si feu servir caràcters especials no previstos en el joc ANSI 1252 (per exemple, el caràcter →, lletres hebrees o gregues, etc.), marqueu en vermell sobre el paper els llocs on es troben aquests caràcters.

Altres detalls sobre el format del text

No escriviu mai més d'un espai seguit. En lloc d'això, feu servir el tabulador, la sagnia, les columnes, les taules...

No repetiu retorns manuals per a començar una pàgina nova: feu servir el codi de pàgina nova propi del programa.

Les crides a les notes no han d'anar mai en cursiva ni en negreta, encara que el text on vagi la crida estigui en algun d'aquests tipus de lletra.

Vigileu que els signes de puntuació no quedin en cursiva o negreta pel fet de trobar-se al costat d'un mot en cursiva o negreta; els signes de puntuació han d'anar en el tipus de lletra del context.

Escrivim un espai entre les inicials dels noms i entre els diversos elements acabats en punt d'una abreviatura composta; per exemple: «M. A. Pàmies», «p. ex.».

Transliteració i transcripció de l'hebreu i del grec

El text hebreu, inclosos els noms propis, es transcriu segons la «Proposta de transcripció de l'hebreu en textos escrits en català» (document intern de la SCEHB i l'IEC, previst de ser publicat dins de l'any 2002). Tots els títols de llibres i articles escrits en hebreu es transcriuen amb el sistema de transcripció rigorosa de l'hebreu modern, excepte pel que fa al que més avall es diu sobre els llibres bíblics i els tractats de la Misnà i el Talmud. S'aplica aquesta norma també a obres molt difoses esmentades dins el text, com *Zohar*, *Mišne Tora*, *Šulḥan 'Aruk*, etc. L'accent tònic en la transcripció rigorosa només es fa servir quan, en l'escriptura de mots aïllats, convé cridar l'atenció del lector sobre la posició de l'accent.

Les sigles hebrees es transcriuen d'acord amb el sistema de transcripció fonètica rigorosa, tal com mostren els següents exemples:

רמב"ן = RaMBaN (= rabí Mossé ben Nahman)

רשב"א = RaŠBA (= rabí Salomó ben Adret)

הש"ס = ha-ŠaS (= els sis ordres de la Misnà / del Talmud)

הז"ל = HaZaL (= els nostres savis, de beneïda memòria)

Per a l'escriptura amb ordinador dels caràcters especials de transcripció, vegeu els documents «Transliteració de l'hebreu i del grec per a la revista *Tamid*: Codificació dels caràcters de transliteració amb els caràcters del joc ANSI 1252» i «Transliteració de l'hebreu o del grec per a la revista *Tamid* o per a altres usos: Instruccions per a l'ús del tipus de lletra Times Trans».

Els noms propis bíblics grecs es transcriuen tal com apareixen en la *La Bíblia: Bíblia catalana. Traducció interconfessional*, 9a edició, Barcelona, 2001.

La revisió de la correcta transcripció del text hebreu i grec és responsabilitat del Consell de Redacció de la revista. Els correctors del Servei de Producció Editorial de l'IEC no cal que se'n preocupin (si bé s'agrairà que hi corregeixin qualsevol error evident que hi puguin detectar).

Terminologia específica d'hebraisme

Les llistes següents inclouen termes específics d'hebraisme que no estan inclosos en el DIEC però que han estat àmpliament discutits entre un grup d'hebraistes i proposats per a ser inclosos en la segona edició del DIEC.² Mentre l'IEC no els aprovi amb una forma diferent, es faran servir en la revista amb la grafia que aquí es proposa.

Nom de les lletres hebrees: *àlef, bet, guímel, dàlet, be, vau, zain, het, tet, iod, caf, làmed, mem, nun, sàmec, ain, pe, tsade, cof, reix, sin, xin, tau.*

Nom dels mesos: *aviv, ziu, etanim, bul, nissan, iar, sivan, tammuz, av, elul, tixrí, beixvan o bé marbeixvan, quisleu, tevet, xevat, adar, adar xení o bé segon adar o bé va-adar o bé ve-adar.*

Altres: *agadà, agàdic -a, àgrafs, amalecita o bé amalequita, ammonita, amoraïta, antitipus, asquenazita, asideu, caixer, cantil·lació, caraisme, caraiïta, concòrdia evangèlica, dàric, deuterocanònic, edomita, eulògia (fórmula de benedicció, etc.), exiliarca, filactèria, gaon, gebenna, glossolàlia, guematria, guenizà, hagadà, balacà, balàquic -a, hassid, hassidisme, hicsos, hurrita, ídix, idumeu idumea, iexivà, intertestamentari -ària, ismaelita, kerygma (forma no adaptada, en cursiva), lucà -ana, macabeu -a (relatiu o pertanyent als Macabeus), madianita, marcà -ana o bé marcià -ana o bé marquià -ana (relatiu o pertanyent a l'Evangeli segons Marc o a sant Marc evangelista), masora, masoreta, masorètic -a, mateà -ana, menorà, mezuzà, micvé, midraix, midràixic -a, misnaic, monolatria, nassí, nazireat, nazireu nazireu, neotestamentari, òstracon, palestínic -a (relatiu o pertanyent a l'antiga Palestina), perícop, petrí -ina, pogrom, pseudoepígraf, pseudonímia, querigma, quetubà, quibuts, quipà, saduceu saducea, sicla, tal·lit, tannaïta, targum, tel, terapeuta (membre d'un grup religiós, etc.), ugarític, veterotestamentari, xeol, xéquel.*

Altra terminologia (per exemple gramatical) no inclosa en les llistes anteriors s'escriu normalment en transcripció simplificada i en cursiva (per exemple, *xevà, quibbuts, xúreq, tiqquné soferim, Peixitta*, etc.).

2. Pere CASANELLAS I BASSOLS (dir.), *Revisió de la primera edició del DIEC: Àmbits de Bíblia i judaisme. Amb un apèndix que conté les Normes per a l'adaptació fònico-gràfica dels mots hebreus al català*, amb la col·laboració d'Eduard Feliu i Marbres, Agustí Borrell i Viader, Joan Ferrer i Costa, i Armand Puig i Tàrrach, Barcelona, SCEHB, IEC, 2000.

Abreviatures dels llibres de la Bíblia i manera d'indicar les referències bíbliques

Llibres de la Bíblia (ordre alfabètic)

ANTIC TESTAMENT

Ab	Abdies
Ag	Ageu
Am	Amós
Ba	Baruc
Coh	Cohèlet (Eclesiastès)
1Cr	Primer llibre de les Cròniques
2Cr	Segon llibre de les Cròniques
Ct	Càntic dels Càntics
Dn	Daniel
Dngr	Daniel (fragments grecs)
Dt	Deuteronomi
EpJr	Carta o Epístola de Jeremies
Esd	Esdres
Est	Ester
Estgr	Ester (versió grega)
Ex	Èxode
Ez	Ezequiel
Gn	Gènesi
Ha	Habacuc
Is	Isaïes
Jb	Job
Jdt	Judit
Jl	Joel
Jo	Jonàs
Jr	Jeremies
Js	Josuè
Jt	Jutges
Lm	Lamentacions
Lv	Levític
1Ma	Primer llibre dels Macabeus
2Ma	Segon llibre dels Macabeus
Mi	Miquees
Ml	Malaquies
Na	Nahum
Ne	Nehemies
Nm	Nombres
Os	Osees
Pr	Proverbis
1Re	Primer llibre dels Reis

2Re	Segon llibre dels Reis
Rt	Rut
1Sa	Primer llibre de Samuel
2Sa	Segon llibre de Samuel
Sir	Siràcida (Eclesiàstic)
Sl	Salms
So	Sofonies
Sv	Saviesa
Tb	Tobit
Za	Zacaries

NOU TESTAMENT

Ac	Fets o Actes dels Apòstols
Ap	Apocalipsi
1Co	Primera carta als Corintis
2Co	Segona carta als Corintis
Col	Carta als Colossencs
Ef	Carta als Efesis
Fl	Carta als Filipencs
Flm	Carta a Filèmon
Ga	Carta als Gàlates
He	Carta als Hebreus
Jm	Carta de Jaume
Jn	Evangelí segons Joan
1Jn	Primera carta de Joan
2Jn	Segona carta de Joan
3Jn	Tercera carta de Joan
Jud	Carta de Judes
Lc	Evangelí segons Lluc
Mc	Evangelí segons Marc
Mt	Evangelí segons Mateu
1Pe	Primera carta de Pere
2Pe	Segona carta de Pere
Rm	Carta als Romans
1Te	Primera carta als Tessalonicencs
2Te	Segona carta als Tessalonicencs
1Tm	Primera carta a Timoteu
2Tm	Segona carta a Timoteu
Tt	Carta a Titus

Llibres de la Bíblia (ordre de col·locació)

ANTIC TESTAMENT

—1. *Pentateuc*

Gn	Gènesi
Ex	Èxode
Lv	Levític
Nm	Nombres
Dt	Deuteronomi

—2. *Profetes*

Js	Josué
Jt	Jutges
1Sa	Primer llibre de Samuel
2Sa	Segon llibre de Samuel
1Re	Primer llibre dels Reis
2Re	Segon llibre dels Reis
Is	Isaïes
Jr	Jeremies
Ez	Ezequiel
Os	Osees
Jl	Joel
Am	Amós
Ab	Abdies
Jo	Jonàs
Mi	Miquees
Na	Nahum
Ha	Habacuc
So	Sofonies
Ag	Ageu
Za	Zacaries
Ml	Malaquies

—3. *Escris*

Sl	Salms
Jb	Job
Pr	Proverbis
Rt	Rut
Ct	Càntic dels Càntics
Coh	Cohèlet (Eclesiastès)
Lm	Lamentacions
Est	Ester
Dn	Daniel
Esd	Esdres
Ne	Nehemies

1Cr	Primer llibre de les Cròniques
2Cr	Segon llibre de les Cròniques

—4. *Llibres deuterocanònics*

Estgr	Ester (versió grega)
Jdt	Judit
Tb	Tobit
1Ma	Primer llibre dels Macabeus
2Ma	Segon llibre dels Macabeus
Sv	Saviesa
Sir	Siràcida (Eclesiàstic)
Ba	Baruc
EpJr	Carta o Epístola de Jeremies
Dngr	Daniel (fragments grecs)

NOU TESTAMENT

Mt	Evangeli segons Mateu
Mc	Evangeli segons Marc
Lc	Evangeli segons Lluc
Jn	Evangeli segons Joan
Ac	Fets o Actes dels Apòstols
Rm	Carta als Romans
1Co	Primera carta als Corintis
2Co	Segona carta als Corintis
Ga	Carta als Gàlates
Ef	Carta als Efesis
Fl	Carta als Filipencs
Col	Carta als Colossencs
1Te	Primera carta als Tessalonicencs
2Te	Segona carta als Tessalonicencs
1Tm	Primera carta a Timoteu
2Tm	Segona carta a Timoteu
Tt	Carta a Titus
Flm	Carta a Filèmon
He	Carta als Hebreus
Jm	Carta de Jaume
1Pe	Primera carta de Pere
2Pe	Segona carta de Pere
1Jn	Primera carta de Joan
2Jn	Segona carta de Joan
3Jn	Tercera carta de Joan
Jud	Carta de Judes
Ap	Apocalipsi

Manera de citar els llibres bíblics (exemples)

Mt 5,1	Evangelí segons Mateu, capítol 5, verset 1.
Lc 10,25-37	Evangelí segons Lluc, capítol 10, del verset 25 al 37.
Is 3,1-5.9	Isaïes, capítol 3, del verset 1 al 5 i verset 9.
Jr 14,1-6.17-18	Jeremies, capítol 14, del verset 1 al 6 i del 17 al 18.
Ex 19	Èxode, capítol 19.
Gn 6-9	Gènesi, del capítol 6 al 9.
Ap 4,1-5,14	Apocalipsi, del capítol 4 verset 1 al capítol 5 verset 14.
Sl 2,6; He 5,6.10	Diverses citacions seguides van separades per un punt i coma.

(Abdies, la Carta de Jeremies, la Carta a Filèmon, la Segona carta de Joan, la Tercera carta de Joan i la Carta de Judes no tenen xifra de capítol.)

Transcripció dels noms dels ordres i tractats de la Misnà i el Talmud i manera d'indicar les referències misnaïques i talmúdiques

Els noms dels ordres i tractats de la Misnà i el Talmud s'escriuen en transcripció simplificada de l'hebreu modern dins el text i en transcripció rigorosa de l'hebreu modern en les referències bibliogràfiques.

Llista dels ordres i tractats de la Misnà i el Talmud per ordre de col·locació, en transcripció simplificada de l'hebreu modern

- 1r ordre: *Zeraïm*. Tractats: *Berakhot*. *Peà*. *Demay*. *Kilàyim*. *Xeviit*. *Terumot*. *Maasrot* o bé *Maasserot*. *Maasser Xení*. *Hal·là*. *Orlà*. *Bikkurim*.
- 2n ordre: *Moed*. Tractats: *Xabbat*. *Eruvin*. *Pessahim*. *Xeqalim*. *Yoma*. *Sukkà*. *Betsà*. *Roix ha-Xanà*. *Taanit*. *Meguil·là*. *Moed Qatan*. *Haguigà*.
- 3r ordre: *Naixim*. Tractats: *Yevamot*. *Ketubbot*. *Nedarim*. *Nazir*. *Sotà*. *Guittín*. *Qidduixin*.
- 4t ordre: *Neziqín*. Tractats: *Bava Qamma*. *Bava Metsia*. *Bava Batra*. *Sanbedrín*. *Makkot*. *Xevnot*. *Eduyyot*. *Avodà Zarà*. *Avot*. *Horayot*.
- 5è ordre: *Qodaixim*. Tractats: *Zevahim*. *Menahot*. *Hul·lín*. *Bekhorot*. *Arakbín*. *Temurà*. *Keritot*. *Meilà*. *Tamid*. *Middot*. *Qinnim*.
- 6è ordre: *Tohorot* o bé *Teharot*. Tractats: *Kelim*. *Ohalot*. *Negaim*. *Parà*. *Tohorot* o bé *Teharot*. *Miqvaot*. *Niddà*. *Makhsirin*. *Zavim*. *Tevul Yom*. *Yadayim*. *Uqtsín*.
- Tractats menors: *Avot de-Rabbi Natan*. *Soferim*. *Semahot* o bé *Ével Rabbatí*. *Kal·là*. *Kal·là Rabbatí*. *Dérekh Érets Rabbà*. *Dérekh Érets Zuta*. *Péreq ha-Xalom*. *Guerim*. *Kutim*. *Avadim*. *Séfer Torà*. *Tefil·lín*. *Tsitsit*. *Mezuza*.

Llista dels ordres i tractats de la Misnà i el Talmud per ordre de col·locació, en transcripció rigorosa de l'hebreu modern

- 1r ordre: *Zera'im*. Tractats: *Beraḳot*. *Pe'a*. *Demay*. *KiḲayim*. *Ševi'it*. *Terumot*. *Ma'aśrot* o bé *Ma'aśerot*. *Ma'aśer Šeni*. *Halla*. *Orla*. *Bikkurim*.

- 2n ordre: *Mo'ed*. Tractats: *Šabbat*. *‘Eruvin*. *Pesaḥim*. *Šeqalim*. *Yoma*. *Sukka*. *Beša*. *Roš ha-Šana*. *Ta’anit*. *Megilla*. *Mo'ed Qaṭan*. *Ḥaguigà*.
- 3r ordre: *Našim*. Tractats: *Yevamot*. *Ketubbot*. *Nedarim*. *Nazir*. *Soṭa*. *Gittin*. *Qiddušin*.
- 4t ordre: *Neziqin*. Tractats: *Bava Qamma*. *Bava Meši'a*. *Bava Batra*. *Sanhedrin*. *Makkeot*. *Ševu'ot*. *Eduyyot*. *‘Avoda Zara*. *Avot*. *Horayot*.
- 5è ordre: *Qodašim*. Tractats: *Zevaḥim*. *Menahot*. *Ḥullin*. *Beḳorot*. *‘Araḳin*. *Temura*. *Keritot*. *Me'ila*. *Tamid*. *Middot*. *Qinnim*.
- 6è ordre: *Ṭoborot* o bé *Ṭeharot*. Tractats: *Kelim*. *Ohalot*. *Nega'im*. *Para*. *Ṭoborot* o bé *Ṭeharot*. *Miqwa'ot*. *Nidda*. *Maḳširin*. *Zavim*. *Tevul Yom*. *Yadayim*. *‘Uqšin*.
- Tractats menors: *Avot de-Rabbi Natan*. *Soferim*. *Šemaḥot* o bé *Evel Rabbati*. *Kalla*. *Kalla Rabbati*. *Dereḳ Ereš Rabba*. *Dereḳ Ereš Zuṭa*. *Pereq ha-Šalom*. *Gerim*. *Kutim*. *Avadim*. *Sefer Tora*. *Tefillin*. *Šišit*. *Mezuza*.

Manera d'indicar les referències (exemples)

Misnà: M *Yadayim* 3,5 o bé, simplement, *Yadayim* 3,5.

Talmud de Babilònia: TB *Beraḳot* 5a o bé, simplement, *Beraḳot* 5a.

Talmud de Jerusalem: TJ *Beraḳot* I,5b o bé, simplement, *Beraḳot* I,5b.

Tosseftà: Tos *Šabbat* 10,2.

Altres abreviatures i símbols

aC	abans de Crist	N. del t. ³	Nota del traductor
AT	Antic Testament	p. e.	per exemple
dC	després de Crist	s.	sota
NT	Nou Testament		

No fem servir marca de plural en les abreviatures formades per truncament o suspensió:

c.	capítol/s	núm.	número/s
ca.	<i>circa</i>	p.	pàgina/es
col.	columna/es	veg.	vegeu
ed. ⁴	editor/s	v. ⁵	volum/s
f.	foli/s	vol. ⁶	volum/s

No s'abreuja el mot *nota*.

Es fan servir les abreviatures dels noms dels estats dels EUA (vegeu l'apartat 7.3) quan aquests noms es fan servir a continuació del nom d'una ciutat. Exemples:

3. S'escriu entre parèntesis, després del punt final de la nota: «text. (N. del t.)».
4. Entre claudàtors o parèntesis, en les referències bibliogràfiques (vegeu els apartats 5.3, 5.4, 5.6 i 5.7 dels *Criteris...* esmentats al principi d'aquest document).
5. Quan l'abreviatura va després de la xifra que indica el nombre de volums.
6. Quan l'abreviatura precedeix la xifra que indica el número del volum (o dels volums).

- WRIGHT, G. E. [ed.]. *The Bible and the ancient Near East. Essays in honor of William Foxwell Albright*. Garden City, N. Y.: Anchor Books, 1965.
- FREEDMAN, D. N. [et al.] [ed.]. *The published works of William Foxwell Albright: A comprehensive bibliography*. Cambridge, Mass., 1975. xvi, 226 p.

Bibliografia i referències bibliogràfiques a peu de pàgina

S'han de seguir les instruccions dels apartats 5.3, 5.4, 5.5, 5.6 i 5.7 dels *Criteris...* de l'Institut d'Estudis Catalans esmentats al principi d'aquest document, amb les següents lleugeres correccions:

- a) Guió llarg i punt (—) en lloc de sols guió llarg (—) substituint les dades de l'autor a partir de la segona obra quan hi ha més d'una obra del mateix autor (apartats 5.3 i 5.4, § 1.4).
- b) Preposició *en* en lloc de preposició *a* entre dades de part de monografia i de monografia (apartats 5.3 i 5.4, § 3, apartats 5.6 i 5.7, § 1.2, punt 3).
- c) Supressió del punt davant del parèntesi que enclou el nom d'una col·lecció.

També cal tenir en compte les següents instruccions complementàries:

- a) *Fitxa de part de monografia quan l'autor de la part i el de la monografia coincideixen*

- BLUMENKRANZ, Bernhard. «Pour une géographie historique des Juifs en Provence médiévale». En: Ídem. *Les Juifs en France. Écrits dispersés*. París: Commission Française des Archives Juives, 1989 (Franco-Judaïca; 13), p. 89-99.
- KAUFMANN, David. «Simeon b. Josefs Sendschreiben an Menachem b. Salomo: Ein Beitrag zur Geschichte der jüdischen Exegese und Predigt im Mittelalter». En: Ídem [ed.]. *Zunz Jubelschrift zum neunzigsten Geburtstag des Dr. L. Zunz*. Berlín, 1884, p. 143-151 [text alemany], 142-174 [text hebreu].

Observeu que el mot *ídem* no s'abreuja i no pren el tipus de lletra de la referència que substitueix (en aquest cas, substitueix un nom d'autor i, per aquest motiu, alguns l'escriurien en lletra versaleta). Semblantment, el mot *ibídem* tampoc no s'abreuja i no pren el tipus de lletra de la referència que substitueix. Tots dos adverbis s'escriuen en lletra rodona pel fet d'estar inclosos en el DIEC, tot i ser llatínismes. És millor evitar l'ús d'aquests dos mots per a estalviar la repetició de dades de referències bibliogràfiques que apareixen en notes anteriors: és millor fer servir títols abreujats de les obres i redactar una bibliografia al final de l'article.

- b) *Fitxa de volum d'homenatge o altre recull d'articles amb títol, publicat en un o diversos volums d'una revista*

- BERTRAN ROIGÉ, Prim. «La fiscalidad extraordinaria de las aljamas de judíos de la Corona de Aragón (1309-1317)». *Sefarad* [Madrid], 52 (1992) [= *Homenaje al Prof. David Romano Ventura*], p. 305-322.

- c) *Fitxa d'un article de diccionari o enciclopèdia*

- J. COROMINES, *Onomasticon Cataloniae*, s. *Coratxà*.

d) *Indicació dels noms d'autor en les referències bibliogràfiques en nota*

Com que en les notes, quan hi ha dos noms d'autor, aquests van units per la conjunció *i*, cal que els dos noms no quedin reduïts al cognom sol sinó que almenys portin la inicial del nom per a evitar que puguin confondre's amb dos cognoms d'una mateixa persona (per exemple, «M. C. MAÑÉ i G. ESCRIBÀ» o bé «Maria Cinta MAÑÉ i Gemma ESCRIBÀ»; no «MAÑÉ i ESCRIBÀ»).

e) *Títols en hebreu*

En el cas d'obres escrites en hebreu és preferible indicar els títols en transcripció rigorosa de l'hebreu modern o d'acord amb la traducció que apareix en la segona portada en anglès (si n'hi ha). En aquest segon cas, a continuació del títol s'escriu, entre claudàtors,⁷ la indicació «en hebreu». Si en algun cas s'indica el títol d'una obra en caràcters hebreus, la cursiva se substitueix per la negreta.

f) *Ús de majúscules i minúscules en els títols de llibres, articles, col·leccions, congressos*

No solament en els títols escrits en català de llibres i articles sinó també en els escrits en castellà, francès, anglès, alemany, hebreu transcrit, etc., s'escriu només amb majúscula inicial el primer mot del títol i aquells mots que han d'anar amb majúscula segons les normes ortogràfiques de cada llengua.⁸

En canvi, en els títols de revistes, col·leccions i congressos s'escriuen amb majúscula inicial tots els mots que no siguin simples connectius o articles, a més del primer mot.

g) *Camp de responsabilitat secundària en les fitxes de monografies*

En les fitxes de monografies, dins el camp de responsabilitat secundària (a continuació del camp del títol) es fa constar l'editor del text, el traductor, l'autor del pròleg o d'il·lustracions, etc. El nom i el cognom de la corresponent persona s'escriuen en aquest mateix ordre, en lletra normal (no versaleta) i precedits de les indicacions «A cura de», «Ed. i trad. de», «Intr. de», «Il·l. de», «Pròl. de», «Rev. per», «Trad. de», etc. Exemples (podeu mirar també, més avall, les dues referències d'obres d'Arnau de Vilanova):

MOSSÉ BEN NAHMAN. *La legge del Signore è perfetta: Omelia rabbinica sulla perfezione della Torah*. Intr., trad. i notes de Mauro Perani. Roma: Carucci Editore, 1989.

LEVI BEN GERSON. *The Astronomy of — (1288-1344): A critical edition of chapters 1-20*. Ed. i trad. de Bernard R. Goldstein. Nova York; Berlín: Springer Verlag, 1985.

Però si l'obra s'esmenta pel conjunt de l'estudi i l'edició, més que no pas com a edició de text en la bibliografia primària d'un treball, es pot posar l'editor en el camp de la responsabilitat principal:

GOLDSTEIN, Bernard R. *The Astronomy of Levi ben Gerson (1288-1344): A critical edition of chapters 1-20*. Nova York; Berlín: Springer Verlag, 1985.

7. Els claudàtors se substitueixen per parèntesis en el cas de referències a peu de pàgina.

8. Sobre l'anglès, vegeu J. M. PUJOL i J. SOLÀ, *Ortotipografia*, § 8.12, i els exemples de l'ISBD.

b) *Indicació del número de volum dins una obra de diversos volums o dins una col·lecció o revista*

El número de volum d'una obra que té més d'un volum, el número de volum d'una obra dins una col·lecció i el número de volum d'una revista s'indiquen amb xifres aràbigues, independentment de com constin en el mateix volum. Les xifres romanes es poden fer servir en el cas d'obres que consten de parts o toms i volums, per a la part o tom; també per a les obres que es divideixen en llibres, etc.

i) *Ús de la conjunció «i» quan uneix noms de poblacions o d'editorials en les referències bibliogràfiques en nota*

Si hi ha més de dues poblacions o més de dues editorials, les dues últimes se separen amb la conjunció *i* i les anteriors amb coma. Exemples:

H. B. ROSÉN, *Hebrew at the crossroads of culture: From outgoing Antiquity to the Middle Ages*, Lovaina i París, 1995, p. 7.

J. L. CEBOLLA BERLANGA, *et al.*, *Arqueología urbana en Calatayud 1979-1997: Datos para una síntesis*, Calatayud, Ayuntamiento de Calatayud, Centro de Estudios Bilbilitanos i Institución Fernando el Católico, 1997, col·l. «Estudios de Arqueología», núm. 1, p. 47.

j) *Ordenació alfabètica dels noms d'autors en les bibliografies*

Per a l'ordenació alfabètica dels noms d'autors en les bibliografies, es pot consultar l'apartat 5.8 dels *Criteris...*, copiat de J. M. Mestres *et al.*, *Manual d'estil*, XIV, § 5.2. També: P. H. Alexander *et al.* (ed.), *The SBL handbook of style*, Peabody, Mass., Hendrickson, 1999, § 6.4 i 6.5. En general és recomanable aplicar l'ordenació discontinua. Exemples de noms de biblistes i hebraistes:

Balthasar, Hans Urs von
Bickerman, Elias J.
Campenhausen, Hans von
De Boer, Willis Peter
De Vries, Simon J.
Dries, G. van
Du Cange, Charles Du Fresne
Fraine, Jean de
Harnack, Adolf von
Heerma van Voss, M. S. H. G.
Henten, J. W. van
Hoonacker, Albin van
Jonge, H. J. de

La Potterie, Ignace de
Langhe, Robert de
Le Corsu, F.
Le Déaut, R.
Manuelian, Peter der
Moor, Johannes C. de
Olmo Lete, G. del
Ploeg, J. P. M. van der
Van Beek, Gus Willard
Vaux, Roland de
Vries, Benjamin de
Woude, A. S. van der

k) *Altres exemples*

(Observeu la manera de fer referència a un volum d'una obra publicada en diversos volums, la manera d'indicar el responsable de l'edició, la possibilitat de fer referència a una obra en hebreu citant el títol de la portada en anglès i la diferent manera de redactar les referències en les llistes bibliogràfiques o en les notes.)

ARNAU DE VILANOVA. *Arnaldi de Villanova opera medica omnia*. Vol. VI.1: *Medicationes parabolae*. A cura de J. A. Paniagua, Lola Ferre, Eduard Feliu. Barcelona: Universitat de Barcelona, 1990.

AHITUV, S. «Bibliografiya šel kiteve Ya‘aqov Liver». En: UFFENHEIMER, B. [ed.]. *Bible and Jewish history. Studies in Bible and Jewish history dedicated to the memory of Jacob Liver* [en hebreu]. Tel-Aviv: University of Tel-Aviv, 1971.

Les mateixes referències en nota:

ARNAU DE VILANOVA, *Arnaldi de Villanova opera medica omnia*, vol. VI.1: *Medicationes parabolae*, a cura de J. A. Paniagua, Lola Ferre i Eduard Feliu, Barcelona, Universitat de Barcelona, 1990, p. 26.

S. AHITUV, «Bibliografiya šel kiteve Ya‘aqov Liver», en UFFENHEIMER, B. (ed.), *Bible and Jewish history. Studies in Bible and Jewish history dedicated to the memory of Jacob Liver* (en hebreu), Tel-Aviv, University of Tel-Aviv, 1971, p. 20.

Referències bibliogràfiques de recursos electrònics i adreces electròniques

Se segueixen les normes contingudes en l'apartat 5.5 dels *Criteris*... Les adreces de correu electrònic, i també les adreces de llocs o pàgines d'Internet quan no formen part d'una referència bibliogràfica completa, es poden escriure en cursiva en lloc de parèntesis angulars.

Majúscules i minúscules

Sobre l'ús de majúscules i minúscules es poden consultar els dos manuals d'estil referenciats al final. A més, cal tenir en compte el que segueix.

Per al català: *càbala, Corona catalanoaragonesa, la disputa de Barcelona, guenizà, guenizà del Caire, la Península, la península Ibèrica, la plaça del Rei, Mossé ben Nahman, tabernacle, temple, temple de Jerusalem*.

Per a l'anglès: *early Middle Ages, 13th century, eastern Mediterranean, High Middle Ages, later Middle Ages, 13th century*. Els mots *rabbi, professor*, etc., precedint un nom propi s'escriuen amb majúscula inicial.

Per al castellà: *Edad Media*; noms dels dies de la setmana i dels mesos amb minúscula inicial.

Per al francès: *bas Moyen Âge, Juif* ('personne qui appartient au peuple juif, à la communauté juive'), *juif* (altres casos, per exemple: «un juif pratiquant»).

Per a les transcripcions de l'hebreu: seguim les mateixes normes que per al català.

Apòstrof

L'article femení s'apostrofa davant el nom de les lletres hebrees *àlef* i *ain*, però no davant el nom de les lletres *he* i *bet*: *l'àlef, l'ain, la he, la bet*.

No s'apostrofa la preposició *de* davant les abreviacions dels noms dels llibres de la Bíblia, tenint en compte que són símbols i que es poden llegir de més d'una manera. Per exemple, *de Is = del Llibre d'Isaïes* o bé *d'Isaïes*.

Cursiva

Les sigles corresponents a un enunciat que s'escriu en cursiva —per exemple, títols d'obres— s'escriuen en rodona: «La REJ és la *Revue des Études Juives*».

Les lletres que van acompanyades de xifres van en cursiva, almenys en els següents casos:

- a) Indicacions d'apartats d'un text: «Vegeu l'apartat 3.4.ª».
- b) Indicacions de pàgines o columnes del Talmud: «TB *Megilla* 31ª».

En un text en cursiva, per a remarcar una paraula fem servir les cometes (no la lletra rodona).

Versaletes

S'escriuen en versaletes:

a) Els cognoms dels autors en les bibliografies i en les notes, sempre que a continuació s'indica la referència de l'obra.

b) Les xifres romanes de segles i altres casos en què la paraula que acompanya la xifra romana comença amb minúscula, excepte si el text és en lletra cursiva. Exemples: «el segle XIII», però: «*el segle XIII*», «Jaume I».

c) El nom *Senyor* quan substitueix el tetragrama.

Altres

Cal indicar els anys amb totes les xifres, també en casos com «1969-1972» (no: «1969-72»).

Els textos en llengües altres que el català es puntuen (incloent-hi l'ús de les cometes) d'acord amb els criteris de la llengua corresponent. Concretament, això cal tenir-ho en compte per a la secció d'«English abstracts».

Per a la resolució d'altres qüestions, podeu buscar exemples en l'últim volum publicat de la revista. També són molt útils els següents llibres:

Josep M. MESTRES [et al.]. *Manual d'estil: La redacció i l'edició de textos*. 2a edició, revisada. Barcelona: Eumo Ed.; Universitat de Barcelona; Universitat Pompeu Fabra; Associació de Mestres Rosa Sensat, 2000.

Josep M. PUJOL; Joan SOLÀ. *Ortotipografia: Manual de l'autor, l'autoeditor i el dissenyador gràfic*. Barcelona: Columna, 1995.